

*Жаңа заман тудырған
салт – дәстүрге
сипаттама*

Топ: Иняз

Орындаған: Сеитметова Нилюфар

Қабылдаған: Миначипова А.Р

Тараз 2016

Жоспар

Кіріспе

1. Этнопедагогика туралы түсінік
2. Дәстүр қоғамдық сананың барлық салаларымен байланыста
3. Жаңа заман тудырған салт – дәстүрге сипаттама

Қорытынды

Қолданылған әдебиеттер тізімі

Kіpіcne

Қазақстанның егеменді ел болуымен байланысты оқу-ағарту ісінде оның басшылыққа алатын негізгі идеялық бағыты Елбасымыз Н.Ә.Назарбаевтың “Қазақстан–2030” бағдарламасында көрсеткендей, Қазақстандық патриотизмге негізделуі керек.

Сондай-ақ Қазақстан үкіметі қабылдаған “Білім туралы” заңның “Білім жүйесі” деп аталатын екінші бөлімінде “Білім жүйесінің басты міндеттері: Қазақстан Республикасына шын берілген, адал патриот азамат даярлау... Олар мемлекеттік белгілердің мәні мен маңызын терең түсінген, халықтық дәстүрлерді қастерлейтін... Халықтар достығының негізінде тәрбиеленген, халық, Отан, отбасы алдындағы жеке бастың міндеттері мен құқықтарын терең сезінген... Қазақстанда тіршілік етуші халықтардың негізін қалаушы – Қазақ халқы мен басқа халықтардың тілін, тарихын, салт-дәстүрі мен әдет-ғұрпын қадір тұтып, оны игеруге кепілді азамат болуы керек” делінген.

Көшпелілер ең бірінші кезекте балаларын әдет-ғұрып, салт-дәстүрлер арқылы тәрбиеледі. Адамдар заң деп саналы түрде қабылдайтын, халықтың рухани адам-гершілік өмірінің негізі болып табылатын қарым-қатынас нормалары - дәстүрлердің өсері өте күшті, қоғамдық сана - мораль, заң, дінмен байланысты болып, ұжымда, мектепте рухани қасиеттерді қалыптастыратын, ел өмірімен біте қайнасып кеткен рухани байлық, жоғары деңгейдегі құбылыс.

Әр халықтың ғасырлар бойы мысқылдап жиналып, бейне бір арнасы кең өзендей асқар таудай болып қалыптасқан өзіне тән салт-сана, дәстүрлері болады. Бұл салт-сана, дәстүрлер сол халқықтың адам тәрбиесі, адамгершілік дүниеге, өмірге көзқарасы мен рухани күйінен туған. Сол үшін де ол халықтың жан дүниесінің айнасы, ұрпақтарының кәдір тұтар мұрасы болып қалады.

Бірақ салт-сана, дәстүр біткеннің бәрі тапжылмайтын, өзгермейтін, қатып қалған дүние деп қарауға әсте болмайды, ол дәуірден-дәуірге, ұрпақтан-ұрпаққа өткен сайын, сол өзі өмір сүрген заманның, ортаның көзқарасына, қажетіне қарай мазмұнмағына алып, байып, жаңғырып отырады, жаңа, жас сипат алады. Яғни керектісі сақталады да, тозғаны өмір кешіне ілеспей қала береді. Мұның өзі табиғи тұрғыдан алып қарағанда заңды да.

Бір үйдің екі баласы бір күнде келін алып келсе, біреуін есіктен, біреуін терезеден кіргізетін салт-дәстүрі. Бұл жердегі мақсат - абысындар тату болсын деген. Әрине, бұл салт-дәстүрімізге енген жаңалық, яғни, ата-бабаларымыз бұлай жасамаған.

Салт пен дәстүрдің айырмашылығы неде дегенге келсек, салт адам өмірінің күнделікті тіршілігінде (отбасынан бастап қоғамдық өмірдегі қатынаста) жиі қолданылатын мінез-құлық, қарым-қатынас ережелері мен жол-жора, рәсім, заңдарының жиынтығы. Ол жеке адам өмірінде еңбек, іс-әрекет, адамгершілік, құқық, діни ережелерімен байланысты көрініс береді де біртіндеп ауыл-аймақ, ру, тайпаға ортақ рәсімге (ритуалға) айналады.

Ал дәстүрлердің өресі салттан әлдеқайда кеңірек. Дәстүр қоғамдық сананың барлық салаларымен байланыста дамыған, топтасқан қауымның қалыптасқан бірыңғай көзқарасын, әдет-заңын марапаттайтын ритуал. Ол ғылымда, әдебиетте, мектепте, халықтық ортақ өнерде немесе қоғамдық қатынаста көрініс беретін құбылыс. Дәстүр идеологияға жақындау да, ал салт қоғамдық психологияға жақын. Мәселен, үлкенді сыйлау, қонақжайлық дәстүрлер. Олар көптеген салттардан, ырымдардан, жол-жоралардан, рәсімдерден тұрады. Салт-дәстүрлер ұлттың ұлт болып қалыптасуымен бірге туып, бірге дамып келе жатқан тарихи және көне процесс. Ол ұрпақ тәрбиесінен, мәдени тұрмысы мен шаруашылық тіршілігінен көрініс бере отырып, адамның дүниеге келуімен бірге өрбіп, о дүниеге аттанып кеткенше құндақтайтын, тербететін алтын бесігі іспеттес.

Этнопедагогика — ұлттық салт-дәстүрлердің тәлімдік мән-мағынасын зерттейтін ғылым саласы болса, ал этнопсихология — халқымыздың сан ғасырлар бойы қалыптасқан дәстүрлері мен салттарындағы ұлттық сана-сезімін, өмірге деген көзқарасын, өзіндік ойлау ерекшеліктерін зерттейтін ғылым.

Олай болса, этнопедагогика мен этнопсихологияның даму процесінде ортақ заңдылықтар бар деп қарауға тура келеді.

Қорытынды

Қорыта келгенде, этнопедагогика — дегеніміз фольклорлық шығармалар мен ұлттық салт-дәстүрлердің тәлім-тәрбиелік мән-мағынасы мен оны оқу-тәрбие жүйесінде қолданудың әдіс-тәсілдерін зерттейтін педагогика ғылымының бір саласы.

Салт-дәстүрлер халықтың тұрмыс тіршілігімен, өмірге деген көзқарасымен байланысты туып дамитын болғандықтан, оның дінмен байланысын да сөз етуге тура келеді.

Қолданылған әдебиеттер тізімі

1. <http://referattar.kazaksha.info>
2. http://asyl-bilim.kz/load/p_nder/aza_stan_tarikhy/ltty_salt_d_st_rl_erd_nasikhattaudy_t_rbielik_m_ni/13-1-0-481
3. http://e-islam.tarmpi.kz/index.php?option=com_content&view=article&id=7:2013-01-09-11-25-55&catid=3:2013-01-09-11-23-46&Itemid=23
4. <https://kk.wikipedia.org>

*Назар
аударғандарыңызға
рахмет!!!*